

КОНЦЕПТУАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНИМИ КОНФЛІКТАМИ

Петрушенко М.М., к.е.н., доц.
Сумський державний університет

В світі та в Україні на сучасному етапі її розвитку склалася ситуація, в якій конфліктний потенціал еколого-економічних проблем досяг певного критичного рівня. Важливу роль у вирішенні екологічних конфліктів відіграє політика, як міжнародна, так і національна та регіональна.

В контексті політекономічної концепції соціальної відповідальності через призму сучасного бізнесу відображається вся сукупність принципів і правил неконфліктної соціально та екологічно орієнтованої економічної поведінки. Водночас соціальна відповідальність є інститутом гармонійного розвитку суспільства через ідеологічну та регулятивну підтримку держави та міжнародної спільноти в напрямку формування позитивних мотивів не тільки раціональної, а й соціально-відповідальної поведінки суб'єктів економічної діяльності.

На жаль, політична практика в галузі управління природними ресурсами в Україні свідчить про наявність випадків корупційної діяльності, загострення якої відбувається на тлі невизначеності в законодавчій сфері щодо прав власності на землю, неконтрольованості та безкарності корисливих дій чиновників, загальнокорупційної ситуації в державі та її регіонах. На наш погляд, не тільки тотально некорупційна, а й виважено просоціальна та проекологічна державна політика в консенсуальному поєднанні з концепцією та інститутом корпоративної соціальної відповідальності є гарантом забезпечення еколого-економічної безпеки країни.

Традиційним у рамках досліджень економіки природокористування та охорони довкілля є розгляд збалансованих (економічних, соціальних, екологічних) аспектів так званого сталого (стійкого, підтримувального) розвитку суспільства. Початково формулювання аспектів сталого розвитку у формі тріади «соціум – економіка – екологія» ускладнює пошук балансу між соціальними чинниками, до яких відносяться також і чинники економічні, та чинниками екологічними, оскільки перші з них при початковому погляді переважають чисельно. При деякій зміні в розстановці акцентів, а саме, розгляді сталого розвитку в концепції соціальної відповідальності, тобто пріоритеті соціальної складової розвитку, що означає в тому числі й зміну екологічного вектора на вектор соціально-екологічний (тобто екологія – не для економіки чи як абстрактне поняття, а екологія – для суспільства), – з'являється принципово новий підхід до вирішення екологічних конфліктів. Останні, ускладнені екологічними, економічними та іншими чинниками, є, передусім, соціальними явищами й, відповідно, потребують адекватного

концептуально-політичного погляду.

Економічний погляд на підтримання соціально та екологічно відповідальної діяльності передбачає формування відповідного потенціалу. Не заглиблюючись у сутність економічного потенціалу як самостійного теоретико-методологічного вчення, підкреслимо, що в аспектах реалізації та розвитку він може розглядатися не тільки як модель підґрунтя для сталого розвитку, а й як одна з моделей власне сталого розвитку при відображенні окремих його напрямів, наприклад, максималістичного чи нульового розвитку. Зокрема, йдеться про те, що, по-перше, природа потенціалу як певної накопичувальної здатності констатує його підтримувальну роль і функцію як синергетичної системи, вбудованої в систему економічну на рівні певної території.

По-друге, економічний потенціал як система взаємозв'язків між об'єктами господарювання, яка самогенерує здатність максимально формувати і задовольняти потреби населення, шляхом оптимального використання природних ресурсів певної території в умовах конкретних соціо-еколого-економічних відносин, – відповідає максималістичним принципам та інтересам у рамках найпоширенішого на сьогодні напряму економічного розвитку, в площині проекції якого, до речі, й відбуваються соціальні та, зокрема, екологічні конфлікти (максималізм у задоволенні потреб породжує численні протиріччя та протистояння у боротьбі соціальних груп, передусім, економічних суб'єктів за обмежену кількість джерел задоволення потреб).

По-третє, в структурі реалізованого економічного потенціалу відображено соціальні, екологічні та економічні аспекти сталого розвитку: йдеться про п'ять основних форм капіталу (фізичну, фінансову, людську, соціальну, природну). В контексті дослідження екологічних конфліктів їх соціоприродна сутність і зміст спричиняють, передусім, необхідність розкриття взаємозв'язку між соціальним і природним капіталом (у рамках даного дослідження в складі соціального капіталу розглядається людський капітал. При цьому згідно з факторним аналізом інші форми капіталу (фізична та фінансова) вважаються умовно постійними).

Таким чином, в результаті проведеного дослідження при обґрунтуванні управління екологічними конфліктами на будь-якому територіальному рівні, від адміністративно-територіального – до міжнародного, були виявлені та узагальнені концептуально-політичні аспекти щодо: інституту та концепції соціальної відповідальності, концепції сталого розвитку, а також структури економічного потенціалу території, – в їх взаємозв'язку з іншими чинниками виникнення екологічних конфліктів.

– Міжнародна стратегія економічного розвитку регіону: матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 19–21 червня 2012 року / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : СумДУ, 2012. – С. 83-85.